

A kisebbségnek alapértéke a saját kultúrája

Interjú Kállai Katalinnal

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) élén februárban személycsere történt, Bozóki András került a pártelnöki tisztsége miatt miniszteri posztjából távozott Hiller István helyébe. Májusban útjára indult a nemzetközi Roma Integráció Évtizede Program, amely azt tűzte ki célul, hogy javítsa az európai, s ezen belül a magyarországi cigány kisebbség foglalkoztatási, lakhatási, oktatási és egészségügyi lehetőségeit. E két esemény kapcsán kérdeztük meg Kállai Katalint, a NKÖM stratégiai főtanácsadóját, történt-e változás a tárca által tavaly beindított roma kulturális programban, amely az ő irányítása alatt áll.

– Szerencsés ember vagyok, ha a feletteseimről kell beszélnem. Hiller István személyében olyan embert ismertem meg, aki nagyon felkészült és elkötelezett a kultúra s a roma kultúra iránt. Az ő kezdeményezésére kerültem ide miniszteri biztosnak. A miniszterváltásnál is igen kedvező benyomásokat szereztem. A már korábban elindult, vagy a tervezés szakaszában lévő roma kulturális programokat Bozóki András ugyanolyan fontosnak tartja, mint elődje. A miniszterváltás miatt nem keletkezett tehát semmilyen új a programok között. Bozóki és köztem nagyon jó együttműködés alakult ki, mert az új miniszter is értékeli a roma kultúrát, művészetet.

– Milyen konkrét eredmények születtek az elmúlt időszakban?

– Még Hiller István idejében került napirendre a Száztagú Cigányzenekar ügyének rendezése, aminek most került pont a végére. A zenekar jogi helyzetének megoldása a legelső célkitűzéseim között volt. Teljes egészében ugyan ma sincs lezárva kérdés, hiszen igen összetett problémáról van szó, de elindult az a folyamat, amely biztosíthatja az együttes működését. A minisztérium közreműködésével stabil egyesületi hátteret teremtettünk a zenekar számára. Az előző tizenkilenc évben tetemes adósságuk halmozódott föl, s azzal, hogy az országgyűlés megszavazta a tartozás elengedését, megnyílt az útjuk, hogy a jövőben egyesületként pályázati forrásokhoz jussanak. Az egyesületi jogállás szigorúan szabályozza a zenekar tevékenységi kereteit. A minisztérium az Országos Szórakoztatózenei Központ által létrehozott közhasznú társaságon keresztül 17 milliós kerettel támogatja a zenekar tagjainak foglalkoztatását.

– Jelenthet-e ez valamiféle javulást a korábban vendéglátóhelyeken dolgozó, jelenleg munkanélküli roma zenészeknek is?

– Ők is bekapcsolódhatnak ebbe a programba. Az ő konkrét ügyükben azonban szintén készült egy kormány-előterjesztés, ami valószínűleg öszre miniszteri értekezlet elé kerül, s utána a kormány beterjeszti a parlamentben. Ennek az a lényege, hogy az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány (OFA) hatástanulmánya alapján kiválasztott három kistérségben elindítottunk

Interjú közben

A szerző felvétele

egy programot, ami 300-400 muzsikusként biztosíthat munkát. Az OFA-vizsgálat azt méri fel, hol lenne igény a szórakoztatóiparban roma zenészek foglalkoztatására. A kapott adatok alapján hozzuk meg majd a döntést. Szóba jön a Balaton környéke, Dél-Magyarország, Közép-Magyarország, de más térségek is. A rendszer úgy fog működni, hogy az Országos Szórakoztatózenei Központ közvetíti ki majd az adott térségekbe a roma zenészeket, és finanszírozza a foglalkoztatásukat is. Az a vendéglátóipari egység, amelyik igénybe veszi a lehetőséget, gyakorlatilag ingyen kap egy szolgáltatást, amely egyfelől forgalomnövelő, másrészt pedig országimázs-építő szerepet tölt be. A programra fordított összegeket az OFA pályázati pénzeiből lehet biztosítani.

Egyébként most is van lehetőség arra, hogy a foglalkoztatásból kiesett roma zenészek regisztráltassák magukat a munkaügyi központban. Ez az intézmény a regisztrált munkanélküliek sorából kiválasztott jelentkezőkből biztosít zenészeket olyan szállodáknak, éttermeknek, vendéglátóhelyeknek, vendéglőknek, amelyek ezt igénylik. Az ilyen támogatott foglalkoztatásnak az a feltétele, hogy a munkát kereső roma zenész regisztrálva legyen.

– Milyen különleges feladatot ró a NKÖM-re a Roma Integráció Évtizede Program, amelynek nincs kulturális célkitűzése?

– A roma évtized egyedülálló és előremutató kezdeményezés, amely nemcsak Magyarországot, hanem egész Európát érinti. Tavaly Szófiában nyolc ország miniszterelnöke írta alá azt a nyilatkozatot, amely a program beindításáról döntött. Célkitűzése, hogy tíz éven belül kedvező változásokat indítson el a roma

népesség életében a foglalkoztatás, a lakhatás, az oktatás és az egészségügy területén. A májusi meghirdetést követően idehaza társadalmi vita kezdődött a témáról az illetékes minisztériumok, az érintett roma civil szervezetek, intézmények és a roma lakosság között. Bevontuk az eszmecserébe a művészvilágot, a közéleti szereplőket is. A vita résztvevői konkrét javaslatokat tettek, mivel lehet színesíteni a programot, mit lehet még hozzátenni.

Én kezdettől hiányoltam a roma évtized programjából a kultúrát, noha nem vitatom, hogy a program négy kiemelt területe elsőrendű fontosságú, de nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy egy etnikai kisebbség számára a hétköznaphoz való viszonyában meghatározó a saját kultúrája, identitástudata. Minisztériumunk – kezdeményezéseimre – azzal a javaslattal állt elő, hogy vonják be a roma évtized témaköreibe a kultúrát is. Jogos igény már évtizedek óta, hogy a roma lakosoknak legyen saját állandó színháza, múzeuma, legyenek olyan kiállítások, amelyek szélesebb körben ismertetik meg és népszerűsítik a roma kultúrát.

Fontosnak tartjuk, hogy a médiában roma bemondók és műsorvezetők személyén keresztül is megjelenjen a roma kultúra, a roma művészet és a roma identitás, ami hatékony eszköz lehet a romaellenes diszkrimináció felszámolásában, a romaellenes előítéletek csökkenésében.

Örömmel mondhatom, hogy a mi tárcánk által indítványozott konkrét kulturális célkitűzéseket sikerült bevinni a roma évtized programjába, s javaslataink bekerültek a 10/21-es kormányhatározatba is.

– *Van-e pénzügyi fedezet a célkitűzések megvalósítására, és milyen konkrét programok indultak el mostanáig?*

– A roma évtized feladataihoz természetesen társítani kell a megvalósításhoz szükséges anyagi eszközöket. A jövő évben esedékes programokat úgy kell megtervezni, hogy a hozzájuk rendelt pénzügyi források már a 2006-os költségvetésben szerepeljenek.

Programok azonban már idén elindultak, példának okáért éppen a médiában, ahol több tévécsatornán is képernyőre került az új roma értelmiség.

A média felismerte a roma bemondók és műsorvezetők szerepeltetésének szükségességét, s az ebben rejlő új lehetőségeket. A minisztérium is szorgalmazta ezt az új kezdeményezést, de látni kell, hogy az igények szerencsés összetalálkozásáról van szó.

Ezen a területen több pozitív lépés történt. A Duna Televíziónál például szeptembertől a Híradót fogja vezetni Horváth Kálmán, aki eddig bemondóként dolgozott. Nem hiszem, hogy elfogult lennék, amikor azt

mondom, hogy ez a tehetséges, roma származású fiatalember, az egyik legszebb orgánumú bemondó. Szintén a Duna Televízióban indulnak kisebbségi műsorok, amelyek tematikáját most alakítják ki. A tervek várhatóan szeptemberre realizálódnak.

A Magyar Televízióban ugyancsak őszől újítják fel a régi nótaműfajt. Archív felvételeket, dokumentumfilmeket mutatnak be ismét, szereplési lehetőséget kapnak a magyarnóta és cigánynóta énekesek. Az MTV-nek egyébként már van egy tehetséges roma származású munkatársa, *Gabola* Hajnalka, aki a 12+ műsort vezeti.

A Roma Magazin műsorideje a többi kisebbségi műsorokkal együtt szintén változni, növekedni fog. A NKÖM két gyakornokot fog őszöndíjjal támogatni az MTV-ben, hogy segítsen kinevelni azt a fiatal tévés romanemzedéket, amely képernyőre kerülhet.

Bozóki András miniszter és *Rudi* Zoltán tévéelnök közös törekvése, hogy a roma kultúra minél többször, minél több műsoridőben kapjon helyet az MTV programjában.

Az RTL kereskedelmi csatorna is pályázatot hirdetett két roma bemondó számára. Most folynak a felvételek. A válogatás eredménye októberre dől el.

Ezek a lépések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a többségi társadalomban megváltozzék a romák megítélése. Szerintem nagyon fontos, hogy a roma évtized programjában helyet kapott a kulturális terület. Amikor költségvetésről és költségekről beszélünk, ezeknek a programoknak kell megtalálni a pénzügyi eszközeit, ezeket a programokat kell támogatnunk.

– *Az értelmiségi roma arcok tévébeli szerepeltetése, aminek bevallott célja, hogy segítsen felszámolni a közvéleményben mélyen gyökerező romaellenes előítéleteket, hasonlóságot mutat az Egyesült Államokban a hatvanas évektől bevezetett gyakorlattal, hogy filmekben, tévésorozatokban színes bőrű színészek alakítanak pozitív figurákat. Kimutatható, hogy ez az újítás jelentősen hozzájárult a feketéket sújtó negatív közvélekedés módosulásához. A hazai kezdeményezés mintául vette-e az amerikai ötletet?*

– A lényege végül is ugyanaz. Jó lenne, ha a magyar társadalom is ott tartana ahol az amerikai, amely természetesen fogadja el, hogy az Egyesült Államok külügyminiszteri tisztét jelenleg egy színes bőrű politikusnő, *Condoleezza Rice* tölti be, aki saját szakmai kvalitásai alapján került ebbe a magas hivatalba. Nekünk, politikusoknak – és főleg nekünk, roma származású politikusoknak – fontos feladatunk, nekem pedig egyik elsőrendű célkitűzésem, hogy a roma értelmiség képviselőiként szakmai alapon tudjuk képviselni azt a kultúrát, amelyből jöttünk.

Hilu Anna